

Kyrkomötet 2010
Onsdagen den 27 oktober**§ 68 Öppet nattvardsbord**

MIKAEL MOGREN:

Ordförande! Yrkandet är bifall för utskottets förslag. Ytterst är sakramenten ett enda, de hör ihop, och det beror på att Jesus är odelad och han verkar genom sakramenten.

Gudstjänstutskottet är enigt med Läronämnden, som ser ett starkt samband mellan dop och nattvard. Läronämnden skriver: "Det skulle strida mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära att skilja dop och nattvard åt." Även den här motionen, 2010:30, sätter fingret på att vi firar nattvard i en värld som blir alltmer komplex. Skillnaden mellan de döpta och de odöpta går numera rakt igenom många familjer. Men varför skulle den gränsen upphävas av att vi konstruerar en ny gräns, nämligen den mellan dop och nattvard? Gudstjänstutskottet vill i stället avvakta det biskopsbrev om dopet som man just nu arbetar med. Utskottet vill också vänta in resultatet av det uppdrag som förra årets kyrkomöte gav Kyrkostyrelsen. Det hette att aktualisera det nödvändiga sambandet mellan dop och nattvard.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag som är avslag till motion 2010:30.

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter, åhörare på plats och via webben! Jag yrkar bifall till motion 2010:30. Jag vill först tacka utskottet för behandlingen av vår motion, och jag vill också tacka Mikael för en förnämlig dragning i ämnet.

I år får tillgänglighetsfrågorna runt nattvarden stort utrymme på mötet, och det är en bra och viktig signal för vår öppna folkkyrka. Tankarna i vår motion om öppet nattvardsbord har ju varit uppe förut, och ungefär samma svar har avgetts. Den allmänkyrkliga traditionen kräver att dop och nattvard oupplösligen hålls samman. Vi har heller ingen annan åsikt. Dop och nattvard hör samman. Teologin har inte ändrats, men sättet att fira gudstjänst har ändrats. Högkyrkligheten brukar vara stolt över att ha bidragit till att nattvarden numera firas mer frekvent än för hundra år sedan, och samtidigt är det färre som regelbundet firar gudstjänst. Ett resultat av detta blir att fler ovana, till och med ännu icke döpta, människor kommer till kyrkan och känner sig inbjudna att dela Kristi kropp och blod. Vi möter det inte sällan i konfirmandsammanhang, där det inte är ovanligt att en eller två konfirmander döps under lästiden.

Utskottet ger besked om att det måste finnas pastorala undantag, men trots allt säger kyrkan att du kan dela nattvarden i slutet sällskap. Egentligen är du inte välkommen eftersom du inte har ett stort *D* i din dopstatus i kyrkobokföringsprogrammet. Dop och nattvard hör samman. Jag tycker precis som Läronämnden att de inte ska skiljas åt, men jag tror inte att det är ordningsföljden som är det viktigaste. Det viktigaste är att människor inbjuds till gudsmöten och tar del av sakramenten.

Jag är en stolt protestant och tror att både Svenska kyrkan och den allmänkyrkliga traditionen mår bra av att sättas på prov emellanåt och att den kritiskt bör granskas mot dagens pastorala förutsättningar. Jag tror på en kyrka där Guds nåds ordningsföljd inte regleras i kyrkoordningen. Vi får inte vara så rädda att tumma på den allmänkyrkliga traditionen så att vi inte ens vågar utreda förutsättningar för att inte stänga människor ute, särskilt inte när det gäller något så viktigt som nattvarden. Eller som rektorn på Pastoralinstitutet, Sven Hillert, i

förra veckans Kyrkans tidning undrar och funderar omkring det pågående kyrkohandboksarbetet: hur visar vi att vi är en kyrka i Jesu efterföljd? Jag citerar: "Det vi säkrast vet om Jesus, utöver att han dog på ett kors, är att han delade måltid med de som andra inte ville äta tillsammans med. Jesus bjöd hem till sig de människor man inte ville umgås med. Han förkunnade att alla människor har samma självklara plats vid Guds måltid."

Nattvarden är som vi sjunger i nattvardspsalmen "de döptas hem", och ju mer hem nattvarden är desto kraftigare är uppmaningen till gästfrihet. Hur var det nu Hebreerbrevets författare skrev: "Glöm inte bort att visa gästfrihet, ty det har hänt att de som har gjort det har haft änglar till gäster utan att veta om det." Evangeliet ska förkunnas och sakramenten delas generöst och präglad av gästfrihet. Låt oss riva gränserna runt nattvardsbordet och öka tillgängligheten och delaktigheten. Så tror jag att vi skapar tillväxt i Guds rike.

Jag tycker att Kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning om att teologiskt och pastoralt bearbeta frågan om de odöptas plats vid nattvardsbordet. Det som de nu redan gör är att slå in öppna dörrar, för är det någon som har ifrågasatt sambandet egentligen? Jag vill, genom att ställa mig i raden av dem som tycker att Svenska kyrkan ska ha ett öppet nattvardsbord på riktigt, skicka med er biskopar dessa tankar när ni nu arbetar med ert biskopsbrev om dopet.

Dessutom yrkar jag bifall till motion 2010:30. Tack så mycket.

TOMAS JANSSON:

Ordförande! Jag kommer att yrka bifall till motion 2010:30.

Teologi är ingenting statiskt, utan teologi är ett dynamiskt fenomen. Det handlar om att tolka Guds vilja i en tid som hela tiden förändras, och därför står teologin aldrig still. Gör den det, blir det förstelnade tankeformer. Sambandet mellan dop och nattvard behöver därför hela tiden på nytt reflekteras kring i varje ny situation. Vägen in i kyrkan, hur ser den ut? Genom större delen av kyrkans historia har vägen in i kyrkan bestått i att som liten nyfödd så döps man. Nattvarden tar man så småningom del i när man blir stor nog för detta. Men hur ser det ut i dag? I dagens samhälle är situationen annorlunda. Vi har många som är odöpta, vi har många som inte har en naturlig del i kyrkan, och därför kan vi förvänta oss att vi har många människor som kommer att vilja hitta en väg in i kyrkan. Vägen in i kyrkan i dag ser ut så att man börjar med att hitta till gudstjänsten, i gudstjänsten ingår nattvarden, och så småningom kommer man att vara redo för det stora steget att låta sig bli döpt. Men nu förhindras vägen in i kyrkan genom att somliga utestängs från nattvarden. Steget till att ta nattvarden är mycket mindre än steget att bejaka att ta dopet. Hur ska vi då tolka sambandet mellan dop och nattvard i vår tid? Sambandet finns, sambandet består i att det är Gud som handlar med människan, båda är Guds sakrament. Men sambandet består inte i en viss kronologi, vad som ska komma före det ena eller det andra. Gud är inte intresserad av att utestänga någon från gemenskapen med honom själv. Därför är det angeläget att nattvardsbordet öppnas för odöpta.

Jag yrkar bifall till motion 2010:30.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

En utmärkt judisk kvinna på flykt undan nazismen har vandrat genom Polen mot Sovjetunionen. Utsvulten kommer hon till en bondgård, där den ryske bonden bjuder henne ett stycke fläsk. Hon kan räddas men vägrar att äta. Hennes barnbarn som får höra hennes berättelse är förundrat: "Men mormor, kunde du

inte för en enda gång ändå äta för att rädda ditt liv?” Hon svarar: ”If nothing matters, there is nothing left to save.”

Det finns saker och ting som vi som kyrka kan signalera och ge till unga och äldre människor. Det finns någonting som vi kan kalla integritet. När kyrkan signalerar det utåt genom att ta Guds ord och Guds ordningar på allvar, handlar det inte bara om att utestänga utan också att vara förebildlig. Inte minst för unga människor kan det betyda ganska mycket att man kan ha integritet. Att möta en kyrka utan integritet är inte omedelbart evangelium. Unga människors utveckling, individualiseringsprocessen, handlar också om att kunna ha punkter att orientera sig till, att förhålla sig till, och därmed kunna orientera sig framåt och uppleva något slag av framåtskridande, en progression. Jag tror också att det kan vara värdefullt i kyrkans liv att det finns en möjlighet att närma sig från periferin in mot centrum.

Vi har här hört dopet bagatelliseras till ett stort *D* i kyrkobokföringen och man talar om kronologi. Dop handlar om ontologi, att bli född på nytt, att bli inlemmad i Kristi kropp. Det är i Kristi kropp som Kristi blod i den sakramentala nattvarden hör hemma, och det finns denna möjlighet till växt inåt i kyrkans liv. Det finns alla skäl att hålla fast vid den ordning som finns grundad i Guds ord och som kyrkan tagit emot och värnat om. Däremot kan vi göra mycket för att göra processen fram till dopet kortare och mindre komplicerad. I Apg. 8 möter vi ett kort samtal som slutar med orden: ”Här finns vatten, vad hindrar att jag döpes.”

JOHAN ÅKESSON:

Ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar, åhörare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Utskottet poängterar att lära och pastoralt handlande är två sidor av samma sak. Det kan tyckas motstridigt. I det ena fallet ett ja till odöpta, i det andra fallet ett nej. Å ena sidan erbjuder vi Guds gåva för intet och gratis, å andra sidan villkorar vi den. Det är också som tidigare motionärer har uttryckt vid en analys av detta: regel riskerar att fördunkla nåden.

För min del tror jag att Guds gåvor är av nåd, antingen det handlar om dopets gåva eller om nattvarden gåva. Kyrkan varken ska eller ha rätt att villkora nåden. Det finns en gräns och en skiljelinje och den sätter människor själva när de väljer att ta emot den erbjudna nåden, eller att avstå den. Den gränsen ska inte kyrkan sätta. Läronämnden fortsätter att upprepa att regeln ska kvarstå, därför att den är en allmänkyrklig tradition. Då infinner sig också frågan i en reformatorisk evangelisk-luthersk kyrka: Är man så fast i traditionsargumenten att den inte längre kan pröva en kontextuell teologi som bygger på folkkyrkans öppenhet och inte minst den öppenhet som Jesus visade kring måltiden? Där stängdes ingen ute av någon regel. Det var just de där reglerna man så ofta vände sig emot. Den lutherska kyrkan har med stolthet argumenterat utifrån en bibelteologisk grund. Finner traditionen stöd i det bibliska materialet? Om inte bör traditionen ifrågasättas.

Eftersom jag yrkade bifall till utskottet ser jag fram emot biskoparnas och Kyrkostyrelsens svar på relationen dop och nattvard, – därför att sambandet dem emellan är väldigt tydligt – med ett förtydligande som gör att präster och kyrka får en frimodighet att erbjuda Guds gåvor villkorslöst utan regleringar.

BERTIL MURRAY:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag yrkar bifall utskottets förslag.

Ordningen med nattvarden som de döptas måltid har följts under hela kyrkans historia och över hela jorden. Nu har på några håll börjat tillämpas en ordning

där också de odöpta konfirmanderna bjuds in till nattvarden för att de inte ska känna sig utanför. Det är ett väldigt ovist sätt att hantera en pastoral utmaning. En sådan praxis strider mot intentionen i kyrkoordningen och värre, den går på tvärs mot en förståelse av dopet som gäller i stort sett hela kristenheten. Alla vet att det förekommer att inte döpta tar emot nattvarden. Det sker i alla kyrkor som inte har medlemskontroll framme vid nattvardsbordet. Det är omöjligt för tjänstgörande präster, diakoner eller lekfolk att alltid veta vilka som är döpta och vilka som inte är det. Men det är något helt annat än att vi förändrar vår inbjudan. Vi kan med väldigt stor glädje och frimodighet fortsätta att bjuda in de döpta till nattvardsbordet och med lika stor glädje och frimodighet leda de långtande fram till dopet och sedan nattvarden.

Att vänta är inte farligt, att vänta är inte skadligt. Om det är ett problem i konfirmandgruppen att inte alla samtidigt kan börja kommunicera under läsåret, då finns det goda lösningar. En enkel ordning kan vara att man väntar med första communionen till dess alla i gruppen är döpta. Det skulle betyda att dopundervisningen läggs tidigt under konfirmandtiden, och att dopet kanske sker i mitten eller senare under perioden. På motsvarande sätt finns enkla, goda, själavårdsmässiga sätt att möta de äldre som längtar efter nattvarden men som ännu inte är döpta. Vuxenkatekumenatet är en sådan form som visat sig betyda enormt mycket för dem som deltar.

Bifall till utskottets förslag.

BISKOP MARTIN LIND:

Ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Det finns två grundläggande frågor som kanske ska hållas lite isär. Det ena är att om en människa kommer fram till ett nattvardsbord i Svenska kyrkan och allvarligt ber om att få ta emot gåvorna bröd och vin, så hindras ingen enda människa. Det är en ordning vår kyrka tillämpar. Den ordningen tillämpas i alla stora kyrkor i hela västerlandet. Det är number one. Det andra är att vår kyrkas tro, bekännelse och lära säger, du ska först döpas innan du tar emot nattvarden. Nu säger någon att det här inte går ihop, det är ju två olika saker, och så är det. Det är precis det som ligger bakom förra årets kyrkomötesbeslut att detta skulle utredas, förtydligas och fördjupas, och jag tror vi ska hålla fast vid det beslutet. I dag har vi ett förslag om att ändra uppdraget om den här utredningen, och det tror jag är oklokt och ovist. Motionären vill alltså förtydliga och säga att det skulle vara just de odöptas plats det handlar om. Jag tror att det är klokt att hålla fast vid förra årets beslut om att reda ut de här båda stora förhållandena. Man ska då göra det på den grundval som vi alla är överens om – motionären, Läronämnden och vi alla är överens om – att dop och nattvard måste hållas ihop. Hur lever vi ut detta på ett klokt och vist sätt? Låt oss höra vad utredningen kommer fram till och låt oss också med spänning se fram emot ett kommande biskopsbrev, som kanske inte dröjer alltför länge, i just de här frågorna.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande! Jag tror att det är väldigt viktigt att vi teologiskt och pastoralt håller fast vid tanken på dopets radikala öppenhet. Dopet är i sig gränsöverskridande över alla mänskliga gränser. Det är väldigt viktigt att vi inte gör en gräns av den nya pastorala utmaningen, ett gränsproblem. Dopet är ju i sig inkluderande, i sig gränsöverskridande, och då kan det faktiskt vara så att ordningen är viktig. Som Martin Lind sa, vi utestänger ju ingen vid nattvardsbordet. Men det är klart att

det är en helt annan sak om vi är i en undervisningssituation, vad vi då förkunnar i handling. Det säger någonting om dopet.

Utgångspunkten i dopteologin måste vara att Gud handlar. Det är det som är vår teologiska tradition. Vi måste börja reflektera mycket mera över om vi till exempel i konfirmationssammanhangen ska prioritera dopet med dopundervisning och lägga dopen tidigare. Vi kanske måste börja reflektera över att alla som deltar i konfirmandverksamheten får vänta med att kommunicera så att ingen ska känna sig utesluten. Vi ska inte göra teologi av våra pastorala problem, låt oss i stället hålla fast vid det inklusiva draget i dopet, att det i sig är gränsöverskridande, och bearbeta de verkliga pastorala utmaningar som naturligtvis ligger bakom både motionen och utskottets betänkande.

MIKAEL MOGREN:

Det här är en viktig motion eftersom den berör en viktig fråga, och det är toppen att leva i en tid med denna ökande komplexitet. Vår del av världen har ju länge under århundraden varit ganska skyddad från det som sker i världen för övrigt, men nu går det undan. 1950, ett exempel, var det färre än 500 muslimer i Sverige. I dag närmar de sig 500 000. Den här frågan rör det interreligiösa, därför att det finns ingen kyrka i världen, förutom möjligtvis en av de stora och det är den syndiska, som accepterar människor av annan tro vid nattvardsbordet. Om vi säger att man är välkommen om man är odöpt, då öppnar vi ju för människor av annan tro och då öppnar vi en enorm fråga teologiskt. Att hålla ihop dop och nattvard är så självklart i de stora kyrkofamiljerna, så det uttrycks mycket tydligare än i vår tradition. Jag tänker på våra ortodoxa systrar och bröder i Södertälje, Norrköping, Malmö och våra stora invandrарstäder där dopet följs direkt av nattvarden. Det är därför som barnen får nattvarden med sked när de är nydöpta. Det vi har kvar av det är möjligtvis dopskeden, annars är ju det sambandet pedagogiskt brutet, men det finns där eftersom det är Kristus som handlar och Kristus är odelad.